אויף פרעמדע וועגן

א שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער ליידן און קאַמף פון דעם אידישן וואַנדערער

פון דר. ל. ב—ן

(פאָרטזעצונג)

— זעץ זיך טאַקע ליובעטשקאַ, און מיר וועלן טרינקען טיי — האָט עטיני־בערג זיך אָפּגערופן, און זיי ביידע האָבן זיך אָוועקגעזעצט ביים טיש.

— ווייסטו וועמען איך האָב פריער געטראָפן? דאָקטאָר רייכמאַנ'ען. ער האָט געזאָגט, אַז ער וועט דאָ היינט זיין — האָט עטינבערג פלוצלונג געזאָגט, ווען ער האָט אויסגעטרונקען זיין גלאָז טיי: — אַט דאָס איז אַ מענש! — האָט ער צוגעליינט מיט התפעלות — דער אייניקער ריכטיקער מענש אין גאַנץ אַמעריקע — און אַ ריכטיקער דאָקטאָר אויך, וואָרנס אין רוסלאַנד האָט ער אויך זעק שטודירט אין אַן אויניווערסיטעט, אַ דאָקטאָר ניט פון דעם אַמעריקאַנער אויניווערסיטעט! . . . .

— אַט דאָס איז אַ מענש! — האָט ער צוגעליינט מיט התפעלות — דער אייניקער ריכטיקער מענש אין גאַנץ אַמעריקע — און אַ ריכטיקער דאָקטאָר אויך, וואָרנס אין רוסלאַנד האָט ער אויך זעק שטודירט אין אַן אויניווערסיטעט, אַ דאָקטאָר ניט פון דעם אַמעריקאַנער אויניווערסיטעט! . . . .

— יאָ, — האָט ליובאַ באַמערקט — דאָקטאָר רייכמאַן איז זייער אַ ליבער מענש . . .

מען האָט עפּעס געדאַרפט אָנגרייטן — האָט אַנטיטאַ געזאָגט — דאָקטאָר עפּשטיין וועט אודאי אויך קומען . . .

— וואָלאָדיאַ וועט אודאי קומען — האָט עטינבערג זיך אָפּגערופן — אָבער פאַר אים וואָלט איך גאַרנישט אָנגעגרייט אַ גלאָז טיי איז אַנגוג פאַר אים. . . . . וועסטו, פאַר דאָקטאָר רייכמאַנ'ען וואָלט מען עפּעס יאָ געדאַרפט אָנגרייטן . . . אַניוטאַ — האָט ער זיך איפּעגעהויבן פון אָרט — אַפשר וואָלטן מיר . . . אַ פּאָר פלעשער שאַמפּאַניער־געקויפט? . . . . . האָ, וואָס זאָגסטו? אַלץ איינס אַרימע־לייט . . . לכל הפחות היינט אַביסל פאַרבריינען . . . כאָטש זאָל זיין עט־וואָס פאַכאָזשע ווי אַפּאַלי, האָ? וואָס זאָגסטו, האָ?

— ליובאַ האָט זיך צעלאַכט אויפ'ן קול און אַניוטאַ האָט אים אָנגעקוקט מיט אַ שמייכל און געגעבן טעפּערט:

— נייַ, דו נאַרעניו, ווי קומט אין אַמעריקע ריכטיקער שאַמפּאַניער? . . . ליובאַ האָט זיך נאָך העכער צעלאַכט, עטינבערג האָט ביסטרע אַ קוק געטאָן אויף ליובאַן און פאַר האָט אַרויס געמורמלט אין באַרד אַריין:

— זע נאָר, ווי זי לאַכט פון איר פּאָפּאַ'ן! — וואָס לאַכסטו ליובאַ? — האָט ער אַ געשריי געטאָן מיט פאַרדראָס אין קול.

— נאַרנישט, פּאָפּאַ, נאָר נישט — האָט זי זיך אַ כאַפּ געטאָן, אונטערבער־בענדיק איר געלעכטער: עס אין מיר גוט אויפ'ן האַרצן, לאָך איך. פּאָפּאַ — האָט זי פלוצלונג געזאָגט מיט אַן ערנסטער מינע — איך האָב צו דיר אַ ביטע אין היינט צוליב מיין געבורטסטאָג מוזטו מיר זי דערפילן . . .

אַי ער, אַי אַניוטאַ האָבן איר אָנגעקוקט מיט פרעגנדיקע אויגן.

— אַ ביטע? וואָס אַן ערך? — האָט ער געפרעגט.

— דו מוזט מיר פריער פאַרשפּרעכן, אַז דו וועסט מיין ביטע דערפילן — האָט זי געזאָגט מיט איר ליבן שמייכל אין אירע שוואַרצע אויגן.

ער האָט זיך צעלאַכט גוטמוטיק.

— גאָט וויסט, צי איך וועל. קענען דיין ביטע דערפילן. אפשר וועסטו ביי מיר בעטן אַ מיליאָן דאָלאַר? . . . אָבער גוט — האָט ער צוגעלייגט מיט אַ שמייכל — זאָג, בעט, און איך וועל אַלעס טאָן . . .

— ווען באַרים עטינבערג פאַרשפּרעכט האַלט ער אימער זיין פאַרשפּרעכן — און איך האָף, אַז היינט וועט ער אויך זיין פאַרשפּרעכן האַלטן . . . .

— נו, נו, זעט נאָר וואָס פאַר אַ פאַר־בייטונגען זי מאַכט עס אַביסל, אָקר־ראַט ווי זי וואָלט זיך עפּעס געקלאָגן

פאַרזיכערונג אַדרעסירט צו דעם אונ־טערגעשריבענען אונדערזיכן "טעגדער פאַר־אינטערנאַר פינענס, פאַבליק בילדינג, נרעטנאַ, מאַנ.", וועלן אָנגענומען ווערן בז 12 אויינער בייטאָג (דעיליינט סייוינג), דאָנערשטאָג, יולי 17, 1930, פאַר דעם סופּלײ און אינסטאַלירונג פון אינטוויינקסטע פּרינטינג אין דער פאַבליק נעבײ־דע, נרעטנאַ, מאַנ.

פּלענער און ספּעסיפיקאַציעס קאָן מען זעען און אַפּרעסעס פון טענדער צו באַקומען אין די אַפיסעס דער טשיף אַרכיטעקט, דעפּאַרטמענט אָף פּאַבליק וואָרקס, מאַנאַווא, ביים רעזידענץ אַר־כיטעקט, לאַסטאַמס בילדינג, ווינניפּעג, מאַנ. און ביים פּאָסטמאַסטער, נרעטנאַ, מאַנ.

טענדערס וועלן ניט נענומען ווערן אין אַנדאַ־מאַטס סיידן נעמאַכט אויף די פאָרמעס צוגע־שטעלט פון דעם דעפּאַרטמענט און אין אַנטלאַנג מיט די אָנגעוויזענע קאָנדיציעס.

יעדער טענדער מוז באַלייטן ווערן מיט אַן אָק־צעפּטירטן טשעק פון אַ בעשאַרטערטער באַנק, צאָלבאַר צום מיניסטער פון פּאַבליק וואָרקס, אין פאַרלייך צו 10 פּראָצענט פון דער סומע פון דעם טענדער, באַנדס פון דאָמיניאָן אָף קאַנאַדע אָדער באַנדס פון דער קאַנאַדער נאַציאָנאַלער איינזאַמ־קאַסאַס, ווערן אויך אָנגענומען ווערן אַים סע־קיוריטי אָדער באַנדס אָן אַ טשעק אויב פאַר־לאַנגט אָפּצולאָזן אַ פאַרשיידענע סומע.

ביי אָרדער,

N. DESJARDINS,
Secretary.

Department of Public Works,
Ottawa, June 30, 1930.

קאַפּ שמערצן

רומאַטיזם
נוראַלדזשיאַ
לאַמבעגאָ
נוריטיס

אַט האָט איר אַ שנעלע הילף!

אַיך קאָנט ניט אַלע מאָל זיך פאַרגינען צו סטאָפּן אייער אַרבעט צוליב אַ קאָפּוויי־טיק, אָבער איך קאָנט אַלע מאָל קריגן אַ הילף פאַר אַזאַ ליידן! איינער אַדער צוויי אַספּירין טאַבלעטס וועט פאַר־לייכטערן אייער שמערצנדן קאָפּ צו יעדער צייט. פּולשטענדיק אומשעדלאַך; ווערט דעקאָמענדירט פון טויזנטער דאָקטוירים. ס'איז אַ ווירקאַמער מיטל קעגן שמערצ, זיך ווידער צענומען פון מיליאָנען מענער און פרויען ווען זיי האָבן אַ פאַרקילונג, אַ קאָפּוויי־טיק, נוראַלדזשיאַ אָדער נוריטיס: רומאַטיזם, לאַמבעגאָ, שמערצנדע גלידער, א.ד.ג. עצה די אויסגעפּרובירטע דירעק־שאָנס וואָס קומען מיט אַספּירין און באַ־גרייפט וויפל ליידן די דאָזיקע טאַבלעטס קאָנען אייך פאַרשאַפן. אַספּירין האָט די מעדיציניש־ביאָשטעטיקונג. עס גרייפט ניט אַן די האַרץ, איר ווייסט וואָס איר נעמט. אויף יעדער באַקס נעפינט זי דאָס וואָרט

(עכטער)

אין רוויטן שריפט.

TRADE MARK REG.
BAYER
ASPIRIN

THE TRADERS TRUST COMPANY

אָפיציעלע אַסייניס, עקזעקיוטאָרס, אַדמיניסטראַטאָרס, פינאַנציעלע אַגענטן

4טער פלאָר, יוניאָן טראַסט בילדינג — טעלעפאָן 26 892

שטימט ליבעראַל

האָנ. יאָן מעקענזי
מיניסטער פון אימיגראַציע, קאָלאָ־ניזאַציע, סאָלדישער סעטלמענט און אינדיאַן אַנגעלעגענהייטן
ליבעראַלער קאַנדידאַט פאַר וואַנקאָווער סענטער

ווילפריד פ. האַנבאַרי
ליבעראַל
קאַנדידאַט פאַר
בויראַרד

ניט בריטיש קאָלומביאַ אַ געלעגנהייט

שטימט פאַר קאַבינעט רעפּרעזענטיישאָן פאַר וואַנקאָווער

שטימט פאַר האַנבאַרי און שטיצט אייער קאַבינעט מיניסטער

דער רבי האָט אים ניט געוואָלט געבן די טאָכטער

(שלוס פון זייט 2)

נאָכדעם האָט ער געזאָגט:

— רבי, זייט ניט קיין שטאַרקער! איך האָב אייער טאָכטער ליב און מוז מיט איר חתונה האָבן, און אויב איר וועט ניט מסכים זיין, אַזוי וועל איך אייך שיסן מיט איר צוזאַמען, ווייל איך וועל ניט קאָנען איבערטראָגן, אַז אייער טאָכ־טער זאָל געהערן צו אַן אַנדערן.

וואָס פאַר אַ קאַכעניש די ווערטער האָבן אַרויסגערופן קאָן מען זיך אַליין פאָרשטעלן.

צוערשט, האָט קלמ'ן אַרויסטריט ביי דעם רבי'ן אַרויסגערופן פיל צאָרן. באַלד האָט זיך אָבער דער רבי אַרומגעזעען, אַז כעס וועט דאָ ניט העלפן, און אַז מען מוז די טאָכטער וואָס שנעלער אַוועקשיקן פון דער היים. די פראַגע איז נאָר געווען ווי אַזוי פירט מען אָפּ חייה'טשען צום באַן און קלמן זאָל ניט קאָנען טאָן קיין ביי־וועס.

מען איז געפאָלן אויף אַ פּלאַן: אַ איך מיט דעם נאָמען שמואל שיק, האָט זיך אָנגענאָמען אין אַ יונג־פאָרס און פון אַ־ווייליגע חיה'טשען צום באַן.

אַנהייבנער פון רבי'ן האָבן אויך גוט צע'מוזיק'ט קלמ'ן און מען האָט אים מיט זיין חבר אַרויסגעוואָרפן פון קלויז. אַזוי איז צעשטערט געוואָרן אַ ליבעס ראָמאַן פון אַ חסידישן בחור.

Kellogg's
ALL-BRAN

אויסגעבעסערט אין אינהאַלט און טעם

דיעזע מיטטיילונג איז צו מיליאָנען מענשען

אַלל־ברען איז פאַר זיי וויכטיגע נייעס וועגן געזונט

מיליאָנען מענשען ווייסען אַז קאָפּוועד־מאַג, שלעכטע שמיסונג און אַנדערע שטער־צען ווערען פאַרורזאַכט פון פאַרשטאָפּונג. זיי ווייסען אויך אַז אַפּ־איהר מיטלען, פּי־לען און פּאַסענטירטע מעדיציינען וועלען נים ווירקען און וועלען זיכער נים בייזע־גען קיין פולשטענדיגע בעפרייאונג פון פאַרשטאָפּונג. זיי וועלען זיין שטאַרק פאַר־איבערעסירט אין דעם נאַטירליכען, ווירק־זאַמען מיטעל געגען פאַרשטאָפּונג, וואָס איז ענדעקט געוואָרען פון מיליאָנען מענ־שען דורך זייער ערפאַהרונג.

מען פאַסט אַ וויילע נרינגער פון האַרצן אַז אַלל־ברען פאַר דער בעפרייאונג פון פאַרשטאָפּונג און כדי צו פאַרהיטן זיך געגען פאַרשטאָפּונג. דיעזער געשמאַ־קער סיריעל נים צו שאַרפטקע עלעקטענען צו דעם דייעט, וואָס איז אַן אַנטשלוסן פאַרזיכערונג געגען געפאַרליכע קראַנק־הייטען. אַלל־ברען איז נאָר ראַנטירט צו בעפרייען דיי שווערע אונד־אויגע אין דייטווייליגער און וועדערהאַלטענדער פאַרשטאָפּונג.

אַלל־ברען איז דער אַריינ־לער דורכגאַנגס ברען. נים נור פאַרהיט דאָס געגען פאַרשטאָפּונג, נור עס עקסיטירט אויך אַ סך אייזען וואָס בערייכערט די בלוטען און ברייגנס אין אייער נעזונט. אַלל־ברען איז אַ ריכטיגע וויטאַמינס.

אייער בראַסער האָט קעלאָגג'ס אַלל־ברען אין דעם רויטען און גרינען פּע־קעדיש. עס ווערט פאַרוויידט אויבעראַל. גע־מאַכט פון קעלאָגג אין אייער געגענט. קעלאָגג'ס אַלל־ברען איז אַבסאָלוט כשר. אומאַר דער השגחה פון תורה תרבות פון מאַראָנטאָ.

Kellogg's ALL-BRAN

עס איז געווען אַ לעבעריקע דיסקוסיע און אַ דאַנק דעם גוטמוטיקן אַלטיטשקן, מר. אַלטמאַן, מיט דער גרויער באַרד, וואָס איז געווען פאַרזיצער פון דער פאַרזאַמ־לונג אין אַלעם אַריבער אַז פאַרביטערט קייט. מען האָט זיך אָפּגערעדט פון האַרצען און עס איז אויף אַ ווייל גרינגער גע־ווען.

איך האָב באַטראַכט דעם אידישן פאַר־מער עמעמענס און האָב פּרובירט אויס־נעפינען די אורזאַך פון זייער אומצופרי־דנהייט וואָס דריקט זיך אויס אין טויזנטס קלייניקייטן אָנגעזאַמלט אין משך פון לאַנגע יאָרן. איך האָב זיך אויך נאָכגע־פרעגט ביי אַ דערפאָלגרייכן אידישן פאַר־מער וועלכער נעפינט זיך שוין אין דער געגנט נאָכגעלאָפן 25 יאָר און ער האָט מיר דערציילט: אין 1921 איז געקומען דר. אונגער פון פאַרין אויף אַ באַזוך אין דער קאַלאָניע און האָט אים געזאָגט, אַז די אידישע קאָלאָניסטן זיינען גנבים און שנאָרער. ער דער פאַרמער האָט פּראָטעסטירט קעגן דעם אָבער מער ווי פּראָטעסטירט האָט ער ניט געקאָנט. אַזאַ גדול אַז ער באַשליסט ביי זיך אַז די אידישע פאַרמערס זיינען גנבים און שנאָרער וועט אפילו קיין רוד־שיער קאָזאַק ניט אַרויסקלאַפּן פון זיין קאָפּ אָט דעם פאַלשן באַגריף. אָט דער שענדלאַכער בליק וואָס שטאַמט פון יע־נעם הייפעלע אַסימילאַטאָרן קאָן זיין אין די סיבה פון אַלע סבות פון אַזאַ באַצי־אונג וואָס קומט פון פאַרין, ניט פון רע־דושיינע און ניט פון מאַנטראָעל. עס איז שווער צו קאָלאָניזירן צופרידנשטעלנד מיט אַזאַ באַציאונג פון פאַרין, זיי פאַר־שטיין ניט דעם נאַציאָנאַל געשטימטן פאַרקס־אידן פון מזרח־אייראָפּע. עס איז שווער צו קולובן אַז אַזעלכע אידן ווי בעל־קין און ראָזנבערג זאָלן זיין איינשטימיק מיט די פאַרזיער מעטאָדן און באַציאונ־גען צום אידישן פאַרמער, אָבער זיי זיינען בלויז אָנגעשטעלט וואָס מוזן אויספאַלגן די באַפעלן פון זייערע באַרג און ביי דער ערשטער געלעגנהייט עקספּלאָדירט עס.

די פאַרמערס האָבן איינער נאָכ'ן אַנדערן אַטאַקירט די איקע מעטאָדן, זייער באַצי־אונג צום אידישן פאַרמער און אירע באַ־אַמטע. בלויז ישראל און מאיר האָפּער האָבן וואָרים פאַרטיידיקט די איקע און אירע באַאַמטע. זיי האָבן אָבער צוגעגעבן אַז טעות'ן זיינען געמאַכט געוואָרן און אין מאַנכע פאַלן זיינען אויך אומגערעכ־טיקייטן באַגאַנגען געוואָרן, זיי האָבן אָבער אין דעם באַשלוסן די איקע פון פאַרין און ניט אירע קאַנאַדער באַאַמטע.

דאָ איז אַ בעל־מלאכה פון אַ שוסטער, אַ גוטער אַרבעטער, אַ גוטער פאַר־מער, אַ גוטער בירגער, אַ גוטער אַמעריקאַנער, אַ גוטער אידישער פאַטער, אַ גוטער מאַן, אַ גוטער פרייַנד, אַ גוטער נאָכבאַר, אַ גוטער אַנטלאָפן פון אַלע אַנדערע אַרבעטן